

EXPUNERE DE MOTIVE

LEGE

privind serviciile profesionale efectuate de avocat în format electronic

În tendință cu progresul tehnologic, avocații își desfășoară activitatea atât în abordare tradițională cât și preocupați de folosirea noilor tehnologii, domeniu pentru a cărui dezvoltare este necesară actualizarea cadrului legal actual.

Utilizarea tehnologiei digitale nu se rezuma doar la procedurile interne de lucru ale formelor de organizare a profesiei, aceasta fiind necesară și în relația dintre avocat și client sau dintre avocat și terțe persoane sau instituții, când acționează în numele clientului.

Activitatea de asistență judiciară este asigurată de către barouri, fiind un serviciu de interes public. În ultima perioadă, barourile au implementat programe informatice în baza cărora se desemnează și se contactează avocatul care prestează activitatea de asistență judiciară și se emit și comunică imputernicirile avocațiale. Cu toate acestea, comunicarea între instanțe, parchete sau organe de cercetare penală și barouri se efectuează prin modalitățile tradiționale, persoana responsabilă de serviciul de asistență judiciară din cadrul barourilor trebuind să fie contactată pentru a înregistra solicitarea de asistență judiciară și de a o procesa. Această procedură tradițională creează neplăceri și prezintă o serie de neajunsuri întrucât depinde de disponibilitatea factorului uman. Digitalizarea serviciilor de asistență judiciară printr-o platformă informatică bazată pe interconectibilitatea dintre instituțiile implicate în proceduri care necesită serviciile de asistență judiciară prezintă o serie de avantaje și este în măsură să înlăture neajunsurile procedurii tradiționale.

Întrucât societatea și tehnologia progresează, digitalizarea (și a) activităților avocațiale devine un fenomen necesar, care impune o reglementare corectă și adaptată realității juridice și socio-economice actuale.

În România, digitalizarea activităților avocaților nu a fost reglementată până în prezent de un act normativ. Rațiunea adoptării unei legi este de a seta un cadru normativ coerent, care să poată permite desfășurarea anumitor activități în condiții reglementate și supravegheate de autoritățile competente și nu de a limita ori bloca activitatea reglementată și de a permite exercitarea activității acestora în mediul electronic în relația cu instituțiile publice printr-un mediu securizat și certificat.

Având în vedere nivelul de educație al avocaților, considerăm că aceștia dețin sau pot atinge rapid abilitățile digitale necesare pentru utilizarea în condiții de siguranță și în mod optim a noilor tehnologii.

Tehnologia a pătruns tot mai adânc în societatea și în economia noastră, devenind parte din viața de zi cu zi a fiecărei persoane (fizice sau juridice), atât în mediul de lucru, indiferent de industrie, cât și în modul nostru de viață.

Beneficiile integrării tehnologiei în procesele și activitățile de zi cu zi au fost evidențiate în special în timpul pandemiei, unde, datorită evoluției tehnologice, majoritatea activităților și industriilor au putut continua în același ritm, fără a înfrunța impedimente majore asupra continuității activității.

Potrivit celor mai recente statistici ale INS, 78,5% din populația României utilizează internetul (aprox. 15,35 milioane de utilizatori de internet), iar deschiderea și interesul manifestat de societatea din România pentru adoptarea noilor tehnologii cresc accelerat.

Impactul pozitiv socio-economic al utilizării tehnologiei este prezent pe mai multe paliere. Datorită internetului și tehnologiilor digitale, transformarea este prezentă atât în modul în care comunicăm, lucrăm, tranzacționăm, cât și în modul în care apelăm la ori furnizăm servicii profesionale: putem organiza întâlniri digitale în timp real, putem gestiona activitățile cotidiene și orice alte acțiuni simultane, sincron sau asincron, indiferent de locul în care ne aflăm, de limitele fizice ori de programul personal.

Toate aceste schimbări reprezintă un avantaj substanțial pentru transformarea digitală a României, serviciile avocațiale putând atinge noi dimensiuni ce au rămas neexploatate în prezent.

Ritmul alert în care tehnologia este adoptată generează necesitatea fuziunii serviciilor avocațiale cu noile așteptări și nevoi ale societății, iar acest progres se poate realiza în condiții de siguranță prin utilizarea inteligentă a soluțiilor și instrumentelor digitale, fără a aduce atingere drepturilor constituționale ale cetățeanului, precum și principiilor și garanțiilor legale și deontologice care guvernează profesia de avocat și siguranței circuitului juridic civil.

Pe cale de consecință, digitalizarea activității avocaților reprezintă o nouă orientare și raportare la realitatea socială, dar și o consecință firească a creșterii continue a capacității și flexibilității noilor tehnologii și a soluțiilor de securitate cibernetică.

Tehnologia deschide, astfel, calea transformării fundamentale a sistemului tradițional, fiind folosită ca un mijloc (și nu ca un scop) de simplificare și eficientizare a modului de exercitare a profesiei de avocat. Fără îndoială, absorbția inovațiilor și instrumentelor digitale în activitatea avocaților va permite asigurarea calității serviciilor avocațiale și satisfacerea principiilor și garanțiilor ce guvernează profesia de avocat, însă cu înlăturarea rigidităților aferente sistemului tradițional.

O parte din activitățile prevăzute de Legea nr. 51/1995, care fac obiectul prezentului proiect de act normativ, pot fi ajustate și transpuse în mod similar și în mediul digital, sub condiția de a nu afecta garanțiile oferite și fără a presupune schimbarea procedurilor per se și a regulilor de fond privind actele și procedurile instrumentate de avocați.

În practică, deja se constată că majoritatea informațiilor și documentelor premergătoare sunt colectate de către avocați prin e-mailuri profesionale după parcurgerea procedurii inițiale de informare și comunicare cu clientul.

O astfel de practică poate fi dificil de gestionat, întrucât nu este utilizată o platformă unică de comunicare care prezintă suficiente garanții de securitate, care să reducă timpul alocat pentru fiecare client în parte în procedura inițială de informare, să permită colectarea documentelor de la client, să optimizeze timpii alocați cu logistica și operațiunile administrative.

Implementarea unui cadru legal coerent care să reglementeze transpunerea activității avocațiale în mediul digital prin sisteme sigure, conform normelor și standardelor de securitate și confidențialitate, care să permită avocatului atât sistematizarea proceselor premergătoare, desfășurarea unor proceduri și întocmirea unor acte electronice, cât și centralizarea, salvarea și arhivarea electronică a tuturor acestor operațiuni, ar contribui nu numai la simplificarea și securizarea activității avocațiale, ci și la înlăturarea muncii manuale și a suprapunerii muncii avocatului și a personalului auxiliar din cadrul formelor de exercitare ale profesiei.

Pentru a putea fi implementate, practicile și viziunea inovatoare trebuie acompaniate de o viziune și voință legislativă clară, care să pornească de la cel puțin următoarele obiective:

- Identificarea, respectiv verificarea identității trebuie să se poată realiza și de la distanță, însă numai prin mijloace și platforme digitale sigure;
- Conectare digitală avocat- client prin sisteme informatice care întrunesc condiții de securitate, confidențialitate și fiabilitate clar definite de legislație și cu luarea în considerare a mijloacelor tehnice disponibile în prezent;
- Simplificarea și eficientizarea procedurilor în mediul digital;
- Eficientizarea / digitalizarea procedurilor administrative îndeplinite de avocați;
- Accesul avocaților la bazele de date ale autorităților și instituțiilor publice în vederea asigurării celerității procedurilor administrative desfășurate de avocat;
- Actualizarea cadrului de formare pentru a permite avocaților să-și dezvolte competențele digitale de bază, fiind astfel asigurată o utilizare corectă și competentă a oricărui sistem informatic ori instrument digital;
- Dezvoltarea de practici și politici de conduită la nivel de profesie, cu sprijinul organelor și instituțiilor cu competențe în sfera juridică.

Demersul pentru digitalizarea profesiei de avocat are deja un punct de pornire solid, pe de o parte, raportat la evoluția tehnologiei și, pe de altă parte, luând în considerare cadrul legal de la nivelul Uniunii Europene.

Una dintre cele mai importante reglementări care oferă o parte din instrumentele pentru dezvoltarea digitală a profesiei de avocat este Regulamentul UE (eIDAS) nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă, care pune la dispoziție instrumentele necesare pentru determinarea criteriilor și a condițiilor de siguranță pentru implementarea digitalizării activității avocaților. De altfel, regulamentul menționat a fost cel care a permis și adoptarea, la nivel național, a Normelor privind reglementarea, recunoașterea, aprobarea sau acceptarea procedurii de identificare a persoanei la distanță utilizând mijloace video, aprobate prin Decizia Președintelui Autorității pentru Digitalizarea României nr. 564/2021, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 1119/24.11.2021.

Reglementările amintite descriu într-un mod coerent modalitățile de identificare la distanță utilizând mijloace audio-video, nivelul adecvat de securitate pentru actele și procedurile electronice și pot fi transpuse în legislația specifică profesiei de avocat.

Printre obiectivele strategice prevăzute în Programul de guvernare 2021-2024, aprobat prin Hotărârea Parlamentului României nr. 42/2021 pentru acordarea încrederii Guvernului, se prevede digitalizarea serviciilor publice și a serviciilor de interes public. Potrivit art. 5 din Statutul Profesiei de Avocat, barourile și Uniunea Națională a Barourilor din România sunt persoane juridice de interes public. Activitatea de asistență judiciară asigurată de către barouri, este tot un serviciu de interes public. În acest context, și ținând cont de complexitatea și importanța activității avocaților pentru întreaga societate românească, procesul de transformare digitală trebuie să fie implementat eficient și în condiții de siguranță, la nivelul acestei profesii.

Din punct de vedere al schimbărilor preconizate, considerăm că obiectivele principale ale prezentului proiect de lege sunt:

1. Dezvoltarea digitală a activității avocațiale.
2. Desfășurarea activităților avocațiale în mediul digital, în aceleași condiții de siguranță ca și în mediul tradițional.
3. Instituirea de măsuri și proceduri de lucru necesare pentru operațiuni avocațiale digitalizate, simplificate și sigure.
4. Armonizarea legislativă privind activitatea electronică avocațială din România.
5. Organizarea și desfășurarea serviciilor avocațiale electronice pe baza principiului interoperabilității

Efectuarea actelor și procedurilor avocațiale la distanță, în formă electronică, va avea în vedere și regulile stabilite prin Normele privind identificarea la distanță (Decizia P.A.D.R. nr. 564/2021), respectiv cu Regulamentul eIDAS (REGULAMENTUL (UE) NR. 910/2014).

În sprijinul acestei armonizări vizând dezvoltarea digitală a serviciilor avocațiale, viitoarele norme de aplicare a proiectului de act normativ vor avea în vedere următoarele:

1. Definirea operațiunii avocațiale electronice privind identificarea și verificarea identității clientului, în sensul echivalării identificării video la distanță cu prezența fizică.

Astfel, operațiunile avocațiale vor putea fi efectuate prin două modalități alternative:

- a) Prin prezența fizică, personală și simultană, în același spațiu, a clientului și avocatului (modalitatea tradițională);
- b) De la distanță, prin interacțiunea simultană a clientului cu avocatul, prin intermediul mijloacelor de comunicare la distanță audio-video (modalitatea electronică).

Având în vedere că procedura pentru identificarea video de la distanță face deja obiectul reglementării naționale, aceasta ar putea fi ajustată și implementată și în activitatea avocațială, respectiv:

➤ Procesul video-identificării:

- clientul va avea nevoie de un dispozitiv electronic cu care să captureze imagini ale feței și imagini cu cartea de identitate sau pașaportul, pe care le va comunica avocatului prin intermediul sistemului informatic;
- imaginile transmise avocatului de către client vor fi verificate electronic în baza de date a M.A.I. sau a oricărei alte instituții și autorități competente,;
- după confruntarea de către avocat a imaginilor și datelor mai sus menționate (validarea inițială), avocatul va proceda la inițierea procesului de identificare audio-video prin intermediul sistemului informatic;
- în cadrul procedurii de video-identificare, avocatul va verifica clientul și va percepe prin propriile sale simțuri identitatea persoanei prin:
 - Adresarea de întrebări prin care să se verifice dacă persoana prezentă în conferința audio-video este aceeași persoană cu cea din documentele prezentate;
 - Adresarea de întrebări specifice (ce pot face obiectul unor politici și coduri profesionale, stabilite la nivelul Uniunii Naționale a Avocaților din România.)

- dacă este cazul, conform legii, avocatul va putea asigura clientului, prin invitarea în cadrul conferinței audio-video, a unui interpret sau traducător, care să sprijine avocatul în comunicarea eficientă și corectă cu clientul.

➤ Confirmarea identității:

- după parcurgerea și validarea etapelor mai sus menționate, va urma un ultim pas - confirmarea cu un factor de autentificare suplimentar, prin transmiterea către clientul care parcurge procedura de identificare a unui cod de unică folosință (One Time Password - OTP) sau prin transmiterea unui link cu o durată limitată, special creat în acest scop, generat în mod individual (prin e-mail sau SMS).

După finalizarea tuturor proceselor și procedurilor menționate, identitatea clientului se va considera validă și va fi inițiată procedura de întocmire a actului de către avocat.

2. Redefinirea procedurii de întocmire a actelor electronice de către avocat

Procedura de video-identificare permite verificarea și validarea identității clientului de către avocat, în aceleași condiții de siguranță ca în mediul tradițional.

3. Conversia actelor

Un alt demers extrem de important în sfera digitalizării profesiei de avocat constă în reglementarea unei proceduri care să permită avocatului să realizeze conversia actelor, astfel încât orice act întocmit pe hârtie să poată circula în format electronic și invers. Dat fiind faptul că un document electronic odată printat își pierde valoarea întrucât elementele criptografice ale semnăturii nu se transpun pe hârtie, procedura menționată mai sus va asigura utilitatea maximă a unui act în funcție de necesitate și de destinația acestuia.

4. Sistem informatic pentru proceduri electronice

Digitalizarea profesiei de avocat în condiții de siguranță se poate realiza numai dacă operațiunile se vor desfășura prin intermediul unui sistem de comunicare și transmitere a datelor, informațiilor și documentelor care să garanteze identificarea părților, integritatea și confidențialitatea conținutului.

Un astfel de sistem trebuie să fie capabil să:

1. Permite identificarea video la distanță, conform procedurii mai sus menționate. Având în vedere că identificarea video se realizează direct de către avocat, prin intermediul sistemului informatic.
2. Aibă implementată tehnologii apte să „scaneze” și să verifice elementele de siguranță ale documentelor de identitate încărcate de solicitanții actelor;
3. Permite transmiterea și semnarea de documente în timp real;
4. Înregistreze și arhiveze sesiunile audio-video și orice alte proceduri efectuate de avocat prin sistemul electronic.

În ceea ce privește condițiile de omologare a unui asemenea sistem informatic, e necesară o reglementare clară, completă, adaptată tehnologiei actuale. Față de specificul sistemului informatic, Normele ADR privind reglementarea, recunoașterea, aprobarea sau acceptarea procedurii de identificare a persoanei la distanță utilizând mijloace video reprezenta un reper semnificativ.

Din punct de vedere al condițiilor de autorizare, având în vedere că avocații care desfășoară activitate electronică vor utiliza platforma unică definită prin proiectul de act normativ, regulamentul de punere în aplicare a legii va trebui să prevadă condițiile de autorizare a acestora.

În ceea ce privește politicile de securitate, procedurile administrative și de gestiune, normele tehnice, operaționale și de conduită în procedura electronică, apreciem utilă adoptarea unor politici și proceduri unitare, adoptate/aprobate de Ministerul Justiției, și UNBR, la care să poată adera fiecare avocat.

Modernizarea relației cu autoritățile implicate prin procedura actului electronic reprezintă un aspect esențial în timpul de reacție pe care avocatul îl poate avea în relația cu beneficiarii actelor.

Astfel, digitalizarea instituțiilor și autorităților publice, presupune încheierea de protocoale de colaborare și constituirea unui sistem automatizat care să permită îndeplinirea obligațiilor pe care avocatul le are atât înainte, cât și ulterior îndeplinirii anumitor acte electronice.

Digitalizarea serviciilor avocatale presupune unele beneficii pentru cetățean, după crearea infrastructurii tehnice și a soluțiilor software necesare. Numărul de acte avocatale în format electronic va crește direct proporțional cu nevoia cetățenilor de a avea la timp și rapid acte și proceduri avocatale.

Cetățenii României vor beneficia de anumite servicii avocatale, fără a fi nevoiți să se deplaseze fizic la biroul avocatului. Această schimbare va genera o procedură mai facilă pentru întocmirea și comunicarea actelor avocatale.

Apreciem că prin prezenta lege se reduce substanțial consumul de hârtie, reducându-se implicit și numărul de masă lemnoasă prelucrată pentru producerea hârtiei.

Procesul de transformare digitală a României trebuie să vizeze toate serviciile de interes public, printre care se numără și activitatea avocatală.

Apreciem că adoptarea prezentei propuneri legislative nu va avea impact financiar asupra bugetelor de stat ori locale.

Conform prevederilor art. 22, alin. (1) din proiectul legislativ, regulamentul de punere în aplicare a legii este adoptat de Uniunea Natională a Barourilor din România, în termen de 180 de zile de la intrarea în vigoare a legii.

Proiectul de lege se realizează cu respectarea prevederilor Regulamentului (UE) nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE.

Necesitatea transformării digitale a domeniului de activitate al avocaților este întărită de practica statelor terțe care au implementat o parte din aceste activități în formă electronică.

De asemenea, multe state europene au adoptat digitalizarea serviciilor avocatale pentru a-și îmbunătăți eficiența și a oferi clienților un acces mai ușor la serviciile avocatului. Următoarele state europene au adoptat deja sau sunt în curs de adoptare a digitalizării serviciilor electronice avocatale:

Marea Britanie - De exemplu, Legea privind serviciile de consultanță și practicile comerciale din cadrul profesiei de avocat din 2011, permite avocaților să ofere servicii juridice prin intermediul tehnologiei și să comunice electronic cu clienții, cu condiția de a respecta standardele profesionale și de a păstra confidențialitatea clienților.

Germania - Legea federală privind baroul și activitatea avocaților din 1972, permite avocaților să utilizeze tehnologia și medii electronice în exercitarea activității profesionale, cu condiția de a respecta regulile privind confidențialitatea și protecția datelor.

Danemarca - Legea privind baroul și avocații din 1992, permite avocaților să utilizeze tehnologia și medii electronice în prestarea serviciilor juridice, cu condiția de a respecta regulile privind confidențialitatea și de a asigura integritatea datelor.

Este important de menționat că implementarea digitalizării serviciilor electronice avocațiale variază de la un stat la altul, în funcție de legea locală și de regulile sectorului avocățesc.

Menționăm că proiectul legislativ a fost elaborat cu consultarea Uniunii Naționale a Barourilor din România.

Având în vedere aspectele prezentate în prezenta expunere de motive, supunem dezbaterii și adoptării, de către cele două Camere ale Parlamentului, prezenta propunere legislativă.

INIȚIATORI:

SENATOR P.N.L.

Cătălin- Daniel Fenechiu

SENATOR P.N.L.

Cristian- Augustin Niculescu- Tăgârlaş

SENATOR P.S.D.

Robert- Marius Cazanciuc

DEPUTAT P.N.L.

Sebastian-Ioan Burduja

Senator PSD
Titus Corlățean

Propunere legislativa privind serviciile profesionale efectuate de avocat in format electronic

TAPU NAZARE EUGEN	PNL
Pandea Cristian	PNL
Poștaș Mihail	PNL
Pauline Nicoleta	PNL
Adrian Hato	PNL
VIOREL BĂSEA	PNL
BUBIȘ ȘTEFAN	PNL
SCARLAT GEORGE	PNL
Munteanu Lucica Diana	PNL
CLAUDIA BĂLU	PNL
Anisoara	PNL
PIRVOLESCU EUGEN	PNL
Adriela Voile Cristina	PNL
BICA DANUȘ	PNL
Băucă Ștefan	PNL
Georghe Viorel	PNL
NEAȘU MIHAIL	PNL
Ștefan	PNL
Andrei Bratuș	PNL
PIRU ȘTEFAN	PNL
NAZARE ALEXANDRU	PNL
IORDACHE ION	PNL
Velc Ion Marcel	PNL
ANISIE MONICA CRISTINA	PNL
Voiculescu Viorel	PNL
Petru Tama Adrian	PNL

